

A közbiztonságról, közrendről és a bűnözésről

Interjú a megyei
rendőr-főkapitánnyal

Lapunk munkatársa felkereste dr. Kelemen Miklóst, megyei rendőr-főkapitányt, hogy válaszoljon néhány kérdésünkre.

KÉRDÉS: Hogyan értékeli Csongrád megye közbiztonsági helyzetét? Mik a bűnözés leggyakoribb okai?

VÁLASZ: Megyénkre éppúgy, mint az egész országra a szilárd közrend és közbiztonság a jellemző. A belső rendet alapvetően meghatározza állampolgáraink többségének törvényiszteelő magatartása, bizalma pártunk kiegyensúlyozott, az egyes ember boldogulását is segítő, humanus politikája iránt. A jó politikai légkör nem kedvez a bűnözésnek.

A mi viszonyaink között természetesen nem tud létezni szervezett bűnöző alvilág. Mindez nem jelenti azt, hogy nem lennének a bűnözéssel, a közrenddel és közbiztonsággal kapcsolatban problémáink. Így megyénkről szólva nem mondhatjuk el, hogy arra a bűncselekmények állandó csökkenése lenne a jellemző. Olyan súlyos bűncselekmények azonban, mint az emberölés, a rablás, erőszakos nem bűncselekmények kis számban fordulnak elő, és szinte kivétel nélkül — ez a lakosság előtt is közzismert — felderíti elkövetőiket a bűnüldöző apparátus.

A legtöbb problémát a vagyon elleni bűncselekmény okozza, hiszen az összes bűncselekmények több mint fele a társadalmi vagy a személyi tulajdon ellen irányul. E bűncselekmények elkövetését gyakran megkönnyíti, hogy a vagyonárnyak őrzését, raktározását, kezelését, szállítást az arra kötelezettek nem kielégítő gondossággal végzik.

Hogy csak egy példát mondjak: évente több száz állampolgár tesz feljelentést kerékpárolás miatt. Az ellopott járművek 98 százaléka azonban lezáratlanul, felügyelet nélkül órákig volt az utcán, gyakran szórakozóhely előtt vagy lépcsőházban. Meg kell mondanunk, hogy az ellopottaknál nem sokkal kevesebb kerékpárt szolgáltatnak be talált tárgyként; ezek többségét a tulajdonos nem jelentkezik.

Aránylag sok az olyan cselekmény, amely az alkohol mértéktelen fogyasztásával van összefüggésben. Így különösen a testi sértés, a verekezés, a botrányt okozó részegség, a csendháborítás. Amivel a tettesek az utca rendjét, a nyilvános szórakozóhelyeken az állampolgárok szórakozását zavarják. Mivel e cselekmények sok ember előtt zajlanak le, a közrend és közbiztonság helyzetét az állampolgárok többsége e cselekményeken keresztül méri le. Ezért a garázdálkodókkal, verekedőkkel, botrányt okozókkal szembeni rendőri fellépés gyors és határozott. A felelősségre vonás módját és mértékét gyakran a sajtó hasábjain is nyilvánosságra hozzuk.

A közrendre és közbiztonságra sokszor olyan körülmények is negatívan hatnak, amelyek egyébként politikailag, társadalmilag és gazdaságilag rendkívül hasznosak. Így Szegeden és környékén az olaj- és gázfeltárás nagy munkaerő-áramlást okozott. A sok becstületes és rendes ember mellett kétes elemek is érkeztek, akik számos bűncselekményt követtek és követnek el. Az utóbbi időben rendkívül meggyorsult az emberek városba való áramlása. Az új körülmények, a több szórakozási lehetőség, a családtól való távollét stb. gyakran vezet olyan cselekményhez, amely törvénybe ütközik. Az idegenforgalom, a hazai gépjárműpark ugrásszerű növekedése, összességében pozitív hatása mellett a közrend és közbiztonság területén számos problémát és nehézséget okoz.

Aránylag nagy számban találunk a bűncselekmény elkövetők között bűntett előéletűeket, ami azt mutatja, hogy az előző büntetés nem érte el célját. Tapasztalatunk szerint a nvmozás során feltárt, bűncselekményt elősegítő körülményeket az elkövetők jelentős részénél nem sikerül megszüntetni. Az okok többségükben komplexen jelentkeznek, ami további nehézséget okoz. Ezek különösen az alacsony kulturáltság a mértéktelen alkoholfogyasztás, a rendezetlen családi élet, a munkahelyi gyakori változtatása, egyik napról a másikra élés. Nem utolsósorban az, hogy a visszaesők egy része nem is igényli a normális, a társadalmilag elfogadott életmódot.

Mindezek azt mutatják, hogy a bűnözés, a közrend és közbiztonság megsértése olyan negatív jelenség, amelynek kiküszöbölése nagyobb társadalmi összefogást és sok tennivalót kíván minden állami, társadalmi szervtől egyaránt.

KÉRDÉS: A társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett bűncselekmények száma még mindig jelentős. Mi ennek az oka?

VÁLASZ: A társadalmi tulajdon és népgazdaság elleni bűntettek száma több éve csökkenő; például 1969-ben 10 százalékkal kevesebb ügyben indult büntető eljárás, mint az előző évben. A bűncse-

lekményekkel okozott kár is csökkenő irányzatú. A javuláshoz jelentősen járulnak hozzá az új mechanizmus bevezetésével kapcsolatos gazdaságpolitikai intézkedések.

A bűnmegelőzés oldaláról tekintve, itt elsősorban azokra gondolok, amelyek a gazdaságosságra törekvéssel, a nagyobb önállósággal, a felelősség kialakításával és élesebb elhatárolásával állanak összefüggésben. Ilyen például a gazdálkodó szervek belső ellenőrzésének szilárdulása, az állami és társadalmi ellenőrzés fokozódása, de számos egyéb intézkedés is.

A rendőrség és az ellenőrző, valamint vagyonvédelmi feladatokat ellátó más szervek közötti jó munkakapcsolat is hozzájárult a bűnmegelőzéshez.

Az állampolgárok jelentékeny részénél már kifejlődött a társadalmi tulajdonért való felelősség érzése, különösen a jól gazdálkodó mezőgazdasági szervezeteknél a tulajdonosi személet, amely a közös vagyon védelmében egyben személyes érdek is lát. E területen további eredményeket várunk — különösen a kisebb kárt okozó cselekmények megelőzésében — a mezőgazdasági szolgálat új működéséről is.

Az örvendéses javulás ellenére azonban egyes népgazdasági ágak veszélyeztetettsége még mindig számottevő. Az elmúlt évben megyénkben az építőipar, mezőgazdaság és kereskedelem területén követték el a legtöbb bűncselekményt.

Meg kell azonban mondanom, hogy a bűncselekmények száma nem ad egyértelmű választ a népgazdaság különböző ágazatainak veszélyeztettségére, ugyanis egyes bűntettek a gazdálkodásban nagyobb kárt okozhatnak, mint például több kisebb értékű lopás vagy sikkasztás. A rendőri szervek ezért az „ünyeskedéssel” lenézett bűntettek felderítésére fokozottabb figyelmet fordítanak, törekszenek a gazdálkodás megzavarására alkalmas cselekmények visszaszolgáltatására. Az ilyen bűntettek elkövetőit általában kispolgári gondolkodás, harcosolási vagy sarkallja, bűnös tevékenységüket a gazdasági rendelkezések kijátszásával valóstítják meg. Megerősíthetjük — amire az MSZMP Központi Bizottsága ideológiai irányelvei rámutatnak —, hogy: „a rendszeresen javuló jólét esetenként eltévelyedő jellemvonásokat, harcosolást, kapzsiságot önzést is erősíthet”.

A károkat esetenként növelte az is, hogy egyesek bűncselekményüket hosszabb ideig zavartalanul folytathatták, a leleplezésre csak rendőri intézkedés vagy utólagos revizori megállapítás alapján kerültek sor. A Téglaiipari Vállalat műszaki osztály-vezetője például éveken keresztül folyamatosan értékesített vállalati állóeszközöket, amelyekért csoportvezetőiével együttesen több mint 770 ezer forintot vett fel jogtalanul.

A bűntények tapasztalatai szerint szinte minden népgazdasági ágba előfordult a kapacitáshiányból, a kooperációs tevékenységből, az alvállalkozás és ezen belül a kispárosok foglalkoztatásából, sőt újabban az árulhelyezés problémáiból adódó korrupciós lehetőségek kihasználása. A kereskedelem és anyagbeszerzés területén a monopóliumhelyzetben levő vállalatok egyes ügyintézőinek megvesztegetése tapasztalható.

A Csongrád megyei tapasztalatok szerint vesztegetést leginkább a szövetkezeti gazdálkodó szervek dolgozói — gyakran vezető beosztásban levők — követik el. Erre többek között az az lehetőséget, hogy a szövetkezeti gazdálkodó szervek egy részénél (az új gazdaságirányítás szabadabb, a piaci kapcsolatokra alapított lehetőségeire való hivatkozással) az egyes vezetők intézkedéseit nem kíséri a tagság kellő ellenőrzése. Ez együtt jár a rendelkezések lazább értelmezésével, esetenként a biztonsági fegyelem csupán formális betartásával, amihez a belső és felügyeleti ellenőrzés fogyatékosságai nem kis mértékben járulnak hozzá.

A Szegedi Vasipari Ktsz volt elnöke, beosztásával visszaélve, csupán kooperációs munkák alvállalkozásba, saját dolgozóinak történő kiadásáért, illetve engedélyezéséért 106 ezer forintot vett fel.

Korrupciós cselekmények miatt 1968-ban 27, 1969-ben 39 büntetőeljárás fejeztek be a megye rendőri szervei.

A mezőgazdaság területén az általánosan tapasztalható javulás mellett különösen az egyes nagyüzemek kiegészítő és feldolgozó üzemágainál tapasztalunk bünelkövetést. A melléküzemági tevékenység alapvetően elősegítette a lakosság ellátását, azonban esetenként büntetett előéletű személyek a gazdasági vezetők megtévesztésével, a törvényes kereteken megsértésével, nem a termelőszövetkezetek fejlődését, hanem egyéni céljaikat tartották szem előtt. A megalapozatlanul létesített üzemágak, a feleltelen gazdálkodás, továbbá az ellenőrzés fogyatékosságai több esetben büntetőeljárás megindításához vezettek. Az illetékes állami szervek zömmel a fenti okok miatt rendelték el az algyői Napsugár Termelőszövetkezet felszámolását, ahol 11 üzemágot létesítettek.

Rendőri szerveink fokozott gondot fordítottak azokra a cselekményekre is, amelyek a lakosságot közvetlenül érintő árak alakulását károsan befolyásolhatják. A fogyasztói érdekvédelem büntetőjogi védelme mellett az árak törvényes útját veszélyeztető üzérkedések, valamint a rossz minőségben forgalomba hozott ipari termékek és szolgáltatások visszaszorítása is rendszeres rendőri feladat. Ez irányú tevékenységünket a társszervekkel koordinálva a jövőben fokozni kívánjuk.

KÉRDÉS: Tapasztaljuk, hogy néhány fiatal bűnöző esetéből egész ifjúságunkra nézve vannak leáttalánosító, elmarasztaló következtetések. Vajon tényleg nőtt-e a bűncselekmény elkövetők között a fiatalok aránya?

VÁLASZ: Az ifjúság szerves része társadalmunknak, fejlődését ugyancsak az objektív társadalmi folyamatok és szubjektív tényezők határozzák meg, mint a felnőttekét. Természetesen a fejlődésnek vannak az idősebb korosztálytól eltérő sajátos vonásai, ami egyrészt a fiatalok kevesebb élet- és társadalmi tapasztalatából következik. Fiataljaink többségének eszméleti, politikai és erkölcsi fejlődését az egészséges tendenciák jellemzik. A mai fiatalok zöme öntudatos, ki-ki a területén tevékenyen és megfelelő helytállással veszi ki részét szocialista társadalmunk építéséből.

Vannak a fiatalok között azonban olyanok is, akik a tanulás vagy munka helyett a könnyű életmódot választják, ami előbb vagy utóbb jogsértéshez vezet.

Az kétségtelen, hogy a demográfiai hullám hatására az elmúlt években intenzívebbé vált a fiatalok bűnözése, azonban a növekedés 1968-ban megállt, és az elmúlt évben már némi csökkenés volt tapasztalható.

A fiatal bűnelkövetők között jelentős azoknak a száma, akik a családi környezetükből kiszakadva, városi munkahelyen próbálnak elhelyezkedni. A munkásszállási elhelyezkedés és az albérelti viszonyok nehézségei, továbbá az utca és a különböző szórakozóhelyek vonzása megváltoztatják a városokba került fiatalok életrendjét. E hatások következtében egyre gyakrabban válik a munkahelyről való távolmaradás vagy késés, és a munkahelyek sűrű változtatása. Munkahelyük megszűnésével e fiatalok létfenntartásukat nem tudják biztosítani, ezért bűncselekményt követnek el. Példa erre Vasvári László Újszeged, Békert utca 32. szám alatti lakos esete, aki Mezőhegyesről került 18 éves korában Szegedre. Egy ideig munkahelyén rendszeresen dolgozott, de fizetése az éjszakai szórakozásokra kevésnek bizonyult. Bűncselekményeket követett el és ezért 2 és fél évi szabadságvesztést kapott; 1969. szeptember 1-én szabadult. A korábban megszokott éjszakai szórakozásairól azonban nem tudott lemondani, újabb bűncselekményeket követett el, ezért újra letartóztatták. Vasvári László lopásait jogtalanul használt gépkocsikkal követte el. Az így igénybevevett autók tulajdonosai majd minden esetben ott hagyták a jármű forgalmi engedélyt; ami Vasváriára batorítottak hatott.

A fiatalok által leggyakrabban elkövetett bűncselekmények közül első helyen az erőszakos jellegűek kell megemlítenem. Például a garázdaság tipikusan a fiatalok rák és a fiatal felnőttek bűncselekménye. De elég sok a testi sértést okozó fiatal is. A terheltként felelősségre vont fiatalok 30 százaléka ellen e két bűncselekményfajta elkövetése miatt indult rendőri eljárás.

Lényegesen kevesebb számban, de ugyancsak elsősorban fiatalok a gépjárművek jogtalan használati is. Jellemző, hogy e bűncselekményt nem egyedül követik el. Sajnos vannak olyan ifjak, akiknek valósággal szenvedélyévé vált a gépkocsivezetés, és még a büntetőeljárás sem tudja megakadályozni, hogy ne kövessenek el újabb és újabb jogtalan járműhasználatot. Nemrég jártunk el Bakai László 19 éves, Szeged, Nemestakács utca 1/a szám alatti lakossal szemben, akit a bíróság 11 rendbeli jogtalan járműhasználat miatt jogerősen elítélt. Mielőtt megkezdte volna büntetésének letöltését, egy gépkocsit újból feltört és azzal barátjánéja társaságában Csongrádra kirándult. A jogtalan járműhasználat társadalmi veszélyességét (baleset okozása, rongálása) nem kell külön hangsúlyozni.

A gyakrabban előforduló, fiatalok által elkövetett bűntettek közé tartoznak a vagyon elleni bűncselekmények. Ezek között elég sok a személyi tulajdont károsító lopás, amelyek elkövetését az alkalmosság, és az alacsony kárérték jellemezte.

Összességében elmondhatom, hogy a különböző állami és társadalmi szervek — elsősorban a KISZ — nagy figyelmet fordítanak ifjúságunk nevelésére, és így nem megalapozottak azok az aggodalmak, amelyek a fiatalok elenyésző kis részének el-

ítélendő magatartásából vannak le ifjúságunkra nézve elmarasztaló, általános következtetéseket.

KÉRDÉS: Megyénk nagy idegenforgalma miként hat a bűncselekmények elkövetésére?

VÁLASZ: Megyénk közrendjét és közbiztonságát jelentősen befolyásolja az a tény, hogy a megyén és Szegeden keresztülvetett nemzetközi főútvonal, valamint a Jugoszláviával kötött kishatárforalmi egyezmény eredményeképpen a részkei határátkelhely személyforgalma az utóbbi 4 év alatt több mint ötszörösére, 2 millió före emelkedett. Ugyanakkor erőteljesen növekedett a nagylaki határátkelhely forgalma is.

Nem csekély jelentőségű negatív hatás, hogy a megnövekedett idegenforgalommal együtt nőtt a csempészkedés, a vám- és devizabűncselekmények elkövető bel- és külföldi állampolgárok száma. Eljárásaink során számos, jelentős értékű, külföldi eredetű áru felvásárlását és ilyen áruk őrzésére és kezelésére létesített lerakatokat derítettünk fel. Például Kiss Vince nyugdíjas, Szeged, Felszabadulás u. 7. szám alatti lakos külföldi állampolgárokkal létesített üzleti kapcsolatot, akiktől közel 50 ezer forint belföldi forgalmi értékű árut vásárolt meg, forintot és dinárt vett át megőrzésre. Ezt követően még két ízben indult ellene büntetőeljárás devizabűntett miatt. Végül is a bíróság 14 hónapi szabadságvesztésre ítélte és elrendelte a büntetés letöltésének azonnali megkezdését. Az e területen végzett munkára jellemző, hogy a vám- és pénzügyőrséggel szorosan együttműködve, évente több millió forint belföldi forgalmi értékű árut és fizetőeszközt foglalnak le.

Természetesen az idegenforgalom a közrend és közbiztonság más területeit is érinti, például a csalás stb. vonatkozásában. Ezek az előbbi jelenségek mellett azonban nem számottevőek.

Azonban a megnövekedett idegenforgalom több tízezerrel növelte megyénk útján a gépjárműforgalmat. Az utak telítettség következtében nőtt a baleseti veszélyhelyzet, évről évre több a közúti baleset. Mivel ez a kérdés szintén nagy horderejű társadalmi probléma és ennek az interjú keretében, ennek részletes kifejtésére most nincs lehetőségünk, érdemes lesz majd később visszatérni a problémára.

KÉRDÉS: Befejezésül arról szeretnénk hallani, hogyan ítéli meg a megyei rendőr-főkapitány a rendőri szervek és a lakosság kapcsolatát?

VÁLASZ: Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy a rendőri szervek és a lakosság kapcsolata évről évre javul. Az emberek bizalommal fordulnak problémáikkal a rendőri szervekhez. Ünnepnap, a nap bármelyik szakában a bajba jutottak megtalálják a rendőrt, aki hivatását teljesítve segítséget nyújt.

Ma már köztudott, hogy ha valaki ellen eljárás indul, akkor nemcsak a terhelő és súlyosító, hanem a mentő és enyhítő körülményeket is feltárják.

A rendőri szervek tevékenységükről rendszeresen beszámolnak az illetékes párt- és tanácsi szervek előtt.

A rendőri szervek körüli misztikum megszűnt. A lakosság a rendőrség tevékenységéről egyre több tájékoztatást kap. A Délmagyarország és Csongrád megyei Hírlap c. napilapok is rendszeresen közlik a közrend és közbiztonsággal, rendőri szervekkel kapcsolatos eseményeket.

A jó tömegkapcsolatot megyénkben mindenekelőtt a közel kétezer fős önkéntes rendőri állomány mutatja. A dolgozók által delegált önkéntes rendőrök aktív segítők a közrend és közbiztonság fenntartásában. Jók a kapcsolataink a munkásörökkel, az ifjú gárdistákkal, úttörőörökkel, a középiskolások diákokkal, együtműködünk a TIT-tel, az autókлубbal. Dolgozunk a balesetelhárítási tanácsokban, a jűségvédelmi bizottságokban. E szervezett kapcsolatokon túl, nap mint nap tapasztaljuk konkrét ügyekben is a lakosság megértését és támogatását. Segítségükkel eredményesebben tartjuk fenn a rendet, amely mindenki által köztudottan nélkülözhetetlen feltétele a békés alkotó munkának.

Befejezésül ezúton is megköszönöm azoknak az állampolgároknak a tevékenységét, akik a köz érdekében felléptek a társadalmi vagyon fosztogatóival, a közrendet zavarókkal szemben. Kérem támogatásukat a rendőri szerveknek a jövőben is — mondotta nyilatkozatában dr. Kelemen Miklós, megyei rendőr-főkapitány.